

Наталія КОРИНЕЦЬ,

orcid.org/0000-0002-3496-9149

викладач кафедри мистецьких дисциплін

КЗВО «Ужгородський інститут культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради

(Ужгород, Україна) nat-korinets@uohk.com.cn

Іванна УХАЧ,

orcid.org/0000-0002-9617-3306

викладач кафедри мистецьких дисциплін

КЗВО «Ужгородський інститут культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради

(Ужгород, Україна) iv.ukhach27@tanu.pro

НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ МАЙБУТНІХ МУЗИЧНИХ ВИКОНАВЦІВ

У науковому дослідженні висвітлюються питання навчання англійської мови студентів музичних спеціальностей театральних вишів. Вивчення англійської мови задля вирішення спеціальних завдань дедалі частіше впроваджується у немовних вишах, де проходять підготовку майбутні хореографи та музиканти. За умов сучасного культурного розвитку під час формування навчального процесу з підготовки майбутніх музичних виконавців слід приділяти значну увагу навчанню майбутніх музикантів англійської мови. Англійська мова є засобом міжнародного спілкування у різних сферах, зокрема й у музичній, тому належне її вивчення сприяє поширенню можливостей культурного розвитку та якісної реалізації музичних виконавців у професійній сфері.

Актуальність заявленої тематики наукового дослідження визначається важливою роллю англійської мови в сучасному соціокультурному середовищі, зокрема у музичній сфері, та необхідністю створення умов щодо належного її вивчення майбутніми музичними виконавцями задля розширення їхньої професійної компетенції. Методологія наукового дослідження є поєднанням системного аналізу широкого кола питань формування процесу навчання англійської мови студентів музичних вишів із логічним структуруванням результатів дослідження та його висновків. Основними результатами слід вважати визначення головних чинників, що зумовлюють покращення якості викладання англійської мови майбутнім музичним виконавцям. Перспективи подальших наукових розробок у визначеному напрямі зумовлюються важливістю англійської мови як міжнародної мови спілкування у різних сферах суспільного життя, зокрема й музичної, та необхідністю розробки якісних методичних рекомендацій щодо повноцінного впровадження цього процесу. Прикладна цінність нашого дослідження зумовлена можливістю практичного застосування його результатів із метою покращення якості навчання англійської мови студентів немовних вишів загалом і студентів музичних спеціальностей зокрема.

Ключові слова: англійська мова в музиці, майбутній музичний виконавець, навчання англійської мови, прикладне значення англійської мови, музичне виконання, музична освіта.

Nataliia KORINETS,

orcid.org/0000-0002-3496-9149

Lecturer at the Department of Artistic Disciplines

Municipal Establishment of Higher Education “Uzhhorod Institute of Culture and Arts”

by Transcarpathian Regional Council

(Uzhhorod, Ukraine) nat-korinets@uohk.com.cn

Ivanna UKHACH,

orcid.org/0000-0002-9617-3306

Lecturer at the Department of Artistic Disciplines

Municipal Establishment of Higher Education “Uzhhorod Institute of Culture and Arts”

by Transcarpathian Regional Council

(Uzhhorod, Ukraine) iv.ukhach27@tanu.pro

ENGLISH FOR FUTURE MUSIC PERFORMERS

This research covers the issues of teaching English to students of music specialities of theatre universities. Learning English to solve special problems is increasingly introduced in non-linguistic universities, where future choreographers and musicians are trained. In the context of modern cultural development during the formation of the educational process for the training of future musicians it is worth paying considerable attention to the training of future musicians

in English. English is a means of international communication in various fields, including music, so its proper study contributes to the expansion of opportunities for cultural development and quality implementation of music performers in the professional sphere.

The relevance of the stated research topic is determined by the important role of English in the modern socio-cultural environment, in particular in the music field, and the necessity to create conditions for its proper study by future musicians to expand their professional competence. The methodology of this research is a combination of systematic analysis of a wide range of issues in the formation of the process of teaching English to students of music universities with the logical structuring of research results and its conclusions. The determination of the main factors that improve the quality of teaching English to future musicians should be considered the main results of this research. Prospects for further research in this area are due to the importance of English as an international language of communication in various spheres of public life, including music, and the necessity to develop quality guidelines for the full implementation of this process. The applied value of this research is due to the possibility of practical application of its results in order to improve the quality of English language teaching for students of non-linguistic universities in general and music students in particular.

Key words: *English in music, future music performer, English language teaching, applied significance of English, musical performance, music education.*

Постановка проблеми. У сучасному суспільстві дедалі більшу роль відіграє становлення й розвиток ділових та особистих контактів, зміцнення економічних і культурних зв'язків між країнами. У зв'язку з цим перед педагогами закладів вищої освіти, зокрема й викладачами іноземних мов, на перший план виходить задача виховання індивіда, головне надбання якого – культура й загальнолюдські цінності. Це завдання безпосередньо пов'язане з питанням, що стосується взаєморозуміння людей, їхнього духовного зв'язку й пошуку спільних шляхів вирішення проблем. Основним способом досягнення цієї мети є гуманізація освіти, тобто залучення учнів до культурної спадщини й духовних цінностей свого та інших народів світу. Іноземна мова відіграє особливу роль, оскільки саме з її допомогою здійснюється безпосередній та опосередкований діалог культур – рідної та іноземної, що й стало одним із основних положень практично всіх сучасних концепцій освіти.

Важливе значення в розумінні менталітету й культури іншої країни має саме музика. Студенти музичного вишу, починаючи або продовжуючи навчання іноземної мови, вже володіють більшим багажем знань про культуру його носіїв, оскільки вивчали життя та творчість видатних композиторів і музикантів із країн, що розглядаються, соціально-історичне тло написання тих чи інших музичних творів, тенденції розвитку літератури й різних видів мистецтва. Багато з них захоплюються сучасною зарубіжною музикою (Крюкова, 2016: 188).

Сучасний науково-технічний прогрес, соціальні зміни в усіх сферах життя сучасного суспільства, а також стрімкий вступ нашої країни до світової спільноти викликали величезний інтерес до навчання іноземних мов, необхідність оволодіння ними та, як результат, перегляд і зміни завдань, а також методів і прийомів їхнього викладання.

Відповідно до стандарту дисципліни «Іноземна мова» для студентів відділення «Музичне виконавство» перед ними ставиться завдання оволодіти іноземною мовою на рівні, необхідному для вирішення професійних питань, і це означає, що навчання повинне мати комунікативний і професійно орієнтований характер. Випускник відділення повинен володіти достатніми знаннями й уміннями, щоб брати участь у міжнародних конференціях, налагоджувати міжкультурні зв'язки та ділові контакти з колегами з інших країн, вивчати закордонний досвід у сфері музичного мистецтва та, звичайно, організовувати й здійснювати концертну діяльність (Белякова, 2014: 149).

Термін «Англійська мова для спеціальних цілей» (English for special / specific purposes – ESP) прийшов до нас з англійського світу, де виник у 60-ті рр. ХХ ст. Ціла низка економічних, політичних, соціальних і лінгвістичних передумов сприяла виникненню методики викладання англійської мови зі спеціальною метою: глобалізація та поширення англійської мови, активна міграція населення і необхідність професійної перепідготовки, виникнення нових фахів і професій, що дозволяють працювати за кордоном, а також інтерес лінгвістичної науки до нових граматичних і лексичних явищ. Коло професій, які використовують англійську мову, збільшується щороку. Також варто згадати, що англійська домінує й у всесвітній мережі Інтернет (55,5% всіх сайтів використовують англійську) (Белякова, 2014: 149–150).

У нашій країні зазвичай головною метою навчання професійного іншомовного спілкування в немовних вишах, а також у вишах, що займаються підготовкою фахівців музичного профілю, було формування та розвиток у студентів навичок і вмінь читання літератури за фахом. Однак тільки навчання всіх видів мовної діяльності є основою формування професійної іншомовної комуніка-

тивної компетенції студентів-музикантів (Юсупова, 2016: 114–118). У зв'язку із глобальними змінами в нашому суспільстві за останні десятиліття, внаслідок яких з'явилися можливості для виїзду музикантів за кордон (наприклад, гастрольні тури, офіційні та неофіційні зустрічі із зарубіжними колегами, запрошення на роботу), слід приділити більшу увагу формуванню й розвитку у студентів навичок і вмінь усного мовлення. Вказані чинники зумовлюють важливість питання вивчення англійської мови майбутніми музикантами та створення належних умов навчання англійської мови для студентів, котрі опановують майстерність гри на музичних інструментах.

Аналіз досліджень. Дослідження широкого кола питань, що стосуються різноманітних чинників навчання англійської мови майбутніх музичних виконавців, має місце у наукових роботах Л. С. Крюкової, І. А. Юсупової, Н. С. Белякової, О. Г. Полякова та інших вчених, котрі займаються науковими розробками цих питань. Наукові розробки вказаних та інших авторів містять інформацію щодо головних чинників, що зумовлюють значущість англійської мови у сучасному соціокультурному житті та важливість питань її якісного викладання майбутнім музикантам із метою розширення їхнього професійного світогляду та подальшого створення умов щодо розширення їхніх можливостей професійного спілкування. Аналіз досліджень вчених, які займаються питаннями навчання майбутніх музикантів англійської мови, демонструє широке розмаїття наукових підходів до розкриття тематики дослідження, що зумовлює зберігання стійкого інтересу до питань покращення ефективності викладання англійської мови у немовних вищах загалом і навчання її майбутніх музикантів зокрема.

Мета наукового дослідження полягає у якісному розкритті питань навчання англійської мови майбутніх музичних виконавців з метою розширення можливостей їхнього подальшого професійного становлення та розвитку.

Виклад основного матеріалу. У професійно-комунікативній компетенції більшість вчених виділяють три основні елементи, а саме: мовний, предметний і прагматичний.

Мовна компетенція музиканта – це знання одиниць мови, правил їх утворення та вживання, а також вміння вільно користуватися ними у процесі спілкування для передавання інформації.

Під предметною комунікативною компетенцією музиканта ми розуміємо наявність у певного фахівця професійних знань у музичній галузі та вміння їх використовувати у процесі комунікації.

Прагматична компетенція передбачає здатність музиканта здійснювати комунікацію в типових ситуаціях спілкування та будувати висловлювання відповідно до комунікативного наміру мовця та можливостей співрозмовника, вміння вибрати найбільш ефективний спосіб вираження думки залежно від умов (Рякіна, Борисова, 2015: 100–102).

Вимоги, що висуваються до сучасного фахівця музичного профілю, надзвичайно високі. Тим часом кількість годин, відведених на предмет «Іноземна мова», досить незначна (заняття з англійської мови проводяться протягом п'яти семестрів один раз на тиждень по 2 академічні години), а завдання, які стоять перед студентами, дедалі більше ускладнюються та вимагають оволодіння всіма видами мовленнєвої діяльності на основі професійної лексики, а також оволодіння навичками у сфері ділового спілкування (Ларіна, 2010: 213–216).

Під час створення програми для студентів із цього курсу потрібно насамперед враховувати сферу його використання, а також яке спілкування буде домінувати: усне або письмове. Програма з вивчення англійської мови для спеціальних цілей ґрунтується на потребах студентів і охоплює той діапазон лексики та граматики, який необхідний для ділової комунікації. Відбір компонентів, які складають зміст навчання музикантів, дозволяє оптимізувати процес навчання професійно орієнтованого іншомовного спілкування (Белякова, 2014: 150).

Програма викладання англійської мови на відділенні «Музичне виконавство» ділиться на два етапи: вивчення мови в «загальних» цілях (English for general purposes) та у спеціальних (English for special purposes).

Програма навчання англійської мови в «загальних» цілях включає:

- граматичні структури спільного вживання;
- мовні функції загального комунікативного призначення, наприклад: «Greetings», «Attracting attention», «Acquaintance», «Appointments», «Invitations», «Parting», «Requests», «Agreement and disagreement», «Apologies», «Making a telephone call» тощо;
- загальножиттєві теми: «Everyday life», «Shopping», «My university», «My working day», «Town, Barnaul»;
- загальнорозповсюджені ситуації, що ілюструють спілкування за побутових обставин: «At the dinner», «At the doctor's», «Asking the way», «At a travel agency», «Meeting guests»;
- культурно-країнознавчі теми: «The Russian Federation, Great Britain and The USA. Speak about

their political and cultural lives and perspectives», «Can you survive in the English-speaking world?», «Cultural Differences of English-Speaking Countries», «Cultural events in English speaking countries», «Cultural Etiquette» тощо.

Програма навчання англійської мови у спеціальних цілях включає:

- вивчення граматичних явищ в академічній прозі, наприклад: наукова стаття, реклама, автобіографія, рецензія; а також у комунікативних ситуаціях ділової сфери: ведення переговорів з організації гастролей, обговорення умов контракту, відповіді на питання журналістів, презентація;

- необхідні види мовної діяльності, наприклад: усне спілкування, написання наукових статей, читання спеціальної літератури;

- спеціальні сфери застосування англійської мови, наприклад: «музика», «виконавство», «музичні інструменти», «оркестр, у якому я граю»;

- сфери особистих інтересів: «симфонічна музика», «народна музика», «джазова музика», «сучасні композитори», «участь у конкурсах».

Перший етап дозволяє оволодіти нормами соціальної комунікації та поведінки за умов спілкування, не пов'язаного безпосередньо із професійною діяльністю. Цей етап забезпечує наступність змісту іноземної мови в школі та виші; активізує раніше придбані мовні та речові навички та вміння, а також доповнює знання про культуру (в т. ч. й музичну), яка вивчається. Навчання на цьому етапі проводиться на матеріалі неспеціалізованої тематики (культурно-країнознавчої, лінгвокраїнознавчої та побутової).

Другий етап спрямований на створення професійно-спеціалізованого словникового запасу, що дозволяє ефективно використовувати іноземну мову як засіб спілкування у професійній сфері й орієнтуватися у текстах англійською мовою з музичної тематики (Белякова, 2014: 152).

Відомо, що виконання іншомовних пісень є одним зі способів розвитку фонетичних навичок, більш міцного закріплення лексичного та граматичного матеріалу й своєрідної релаксації в середині або в кінці заняття, коли студенти втомилися і їм потрібна розрядка, що знімає напругу й відновлює їхню працездатність, однак спектр застосування музичних творів у навчанні іноземної мови значно ширший (Борисова, 2010: 135–139).

Ефективним є використання аудіозаписів музичних творів на початку заняття зі студентами, котрі володіють іноземною мовою на середньому рівні або вище. Під час заняття вони прослуховують протягом декількох хвилин музичний уривок у виконанні декількох

інструментів, які легко визначити. Після прослуховування аудіозапису студенти обговорюють, скільки музичних інструментів вони почули та які. Подібні завдання викликають особливий інтерес в учнів музичних вишів, оскільки належать безпосередньо до їхніх професійних інтересів (Крюкова, 2016: 188–189).

Музичні твори можуть служити також матеріалом для розвитку вміння говорити англійською мовою. Для навчання студентів будь-якого рівня підготовки використовуються записи пісень і їхні слова у вигляді роздаткового матеріалу. Під час заняття викладачеві необхідно ознайомити учнів з основним лексичним матеріалом, що трапляється в пісні, роздати слова й увімкнути аудіозапис. Після того, як студенти прослухають пісню і прочитають про себе текст, слід поставити їм питання на розуміння змісту. За необхідності можна включити запис ще раз. Після цього викладач ділить студентів на групи по 3–4 людини. У своїй групі вони обговорюють, як можна використовувати історію, викладену в пісні, у формі діалогу. Досягнувши спільного рішення, учні пишуть сценарій діалогу, ґрунтуючись на словах пісні, та репетирують його у відведений їм час. Потім студенти по черзі розігрують діалоги перед своїми однокурсниками (Поляков, 2013: 167).

У процесі навчання іноземної мови важливу роль починають відігравати інноваційні технології, а саме комп'ютерні програми та Інтернет. Як джерело на заняттях доцільно використовувати веб-сайт «Euronews», а саме розділи «Culture», «Le mag» і «Music». Особливий інтерес для навчання ESP становить використання подкастів (цифровий запис радіо- або телепрограми) з інтерв'ю й дискусіями, тобто промовою діалогічного характеру. Веб-сайт «Euronews» містить текстовий запис подкастів (tapescripts), що дозволяє порівняти звучання матеріалу з текстом та уточнити деталі.

Велику мотивуючу роль у навчанні грає чергування різноманітних видів діяльності, одним із яких є інтелектуально-розважальна гра «Music Quiz». Квіз дозволяє створити природну мовну ситуацію: залучити студентів до діалогу та колективного пошуку відповіді. Він сприяє розширенню кругозору учнів, підвищенню рівня їхньої загальної культури та інформованості у сфері своєї спеціальності. На заняттях використовуються Квізи, засновані на професійних знаннях у музичній галузі: «If Music be the Food of Love...», «Music and Madness», «Composers and their Music», «Romantic Period Composers and their Music», «Think, are you a Classical Music Expert?» (Сідакова, 2014: 113–116).

Специфікою навчання англійської мови майбутніх музичних виконавців є її яскраво виражений міжпредметний характер: з одного боку, іноземна мова як загальноосвітній предмет, з іншого – спеціальні музичні предмети, які є базовими для цієї професії. Тому на заняттях часто використовуються музичні фрагменти із завданнями типу: «Describe the emotions evoked by this music», «Compare two melodies», «Compare this piece of music performed by two different pianists» тощо. Виконуючи такі завдання, студенти-музиканти залучають свої професійні знання, що сприяє навчанню іноземної мови саме у професійному контексті (Поляков, 1998: 81–85).

Резюмуючи вищесказане, можна зробити висновок, що навчання англійської мови у спеціальних цілях є актуальним завданням, вирішення якого дозволить підвищити якість підготовки фахівців музичного профілю, їхню конкурентоспроможність і професійно-комунікативну взаємодію з іноземними колегами за рахунок придбання та розвитку навичок, необхідних для професійної комунікації.

Висновки. Творчо мислячі люди багатством внутрішніх переживань відрізняються від людей, просто здатних засвоювати знання й виконувати звичну роботу. Тому ефективно іншомовне навчання студентів-музикантів спирається на таку здатність, як уява й один із її проявів – імпровізаційність (творче перетворення образу).

Мета, завдання й очікуваний результат формування професійно орієнтованих іншомовних компетенцій студентів музичних спеціальностей досягаються за умови оптимального комбінування певних підходів, принципів, методів, прийомів і засобів з урахуванням специфіки їхньої професійної підготовки. Так, метою формування професійної компетенції у сфері навчання англійської мови є особистість кваліфікованого фахівця музичного профілю, здатного здійснити ефективну професійну діяльність у полікультурному соціо-музичному просторі.

Навчання іноземної мови, метою якого є формування інтерактивної компетенції, має бути організоване таким чином, щоб студент міг розуміти уявлення, закладені у формальній структурі мови, механізми усвідомлення носіями досліджуваної мови тих речей, які в рідній видаються інакшими або зовсім не відрізняються. Завдання правильного засвоєння таких уявлень вирішується шляхом аналізу та зіставлень з ана-

логічними явищами в рідній мові, узагальнень і висновків, внаслідок яких складаються уявлення, закріплені за формальними мовними засобами комунікації. Проте засвоєння тієї чи іншої лінгвістичної категорії відбувається не тільки за рахунок формування знань її понятійної та прагматичної складових частин, а й за допомогою формування умінь і навичок їх спільного використання у процесі комунікативно-пізнавального процесу: реалізації комунікативних намірів (побудова висловлювання) та вилучення інформації (сприйняття висловлювання).

Основним видом діяльності, який студент опановує на заняттях з англійської мови, є комунікативно-пізнавальний, що веде до розвитку мислення та здатності вільно висловлювати свої думки. На цій підставі правомірно говорити про проблемну організації змісту навчання іноземної мови. Проблемно-розвивальне навчання розглядається як особливий тип навчання, заснований на певних принципах, за якого використовуються свої методи та реалізується особлива схема взаємодії викладача й учнів. Для нього характерна система прийомів, що забезпечують управління пізнавальною діяльністю й активізацією самостійності та творчості студентів шляхом створення проблемних ситуацій, постановки та вирішення проблемних завдань. Головна керована ланка у проблемному навчанні – продуктивні процеси, що забезпечують формування психічних новоутворень і суб'єктивне відкриття нового. Умовою для виникнення таких процесів є наявність проблемної ситуації, тобто такого типу навчальної або професійної діяльності, за якого в людини з'являється потреба у засвоєнні (відкритті) нового знання або способу діяльності.

Навчання англійської мови майбутніх музичних виконавців має виконувати не тільки освітню, а й виховну функцію, адже якісно поставлений і належним чином спрямований процес навчання англійської мови сприятиме всебічному розвитку майбутнього музичного виконавця, покращенню його адаптивних і комунікативних здібностей, а також створюватиме умови для більш якісного підвищення його загального культурного рівня. Цьому має сприяти використання сучасних освітніх методик, спрямованих на розвиток мовних здібностей майбутніх музикантів, розширення їхнього кругозору та підвищення культурного рівня.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Белякова Н. С. Специфика обучения иностранному языку в системе подготовки музыканта-исполнителя. *Обучение и воспитание: методика и практика*. 2014. № 2. С. 149–153.
2. Борисова О. М. Психолого-педагогические особенности формирования иноязычной коммуникативной компетенции будущих педагогов-музыкантов в профессиональном образовании. *Мир науки, культуры, образования*. 2010. № 4 (23). С. 135–139.
3. Крюкова Л. С. Музыка как средство обучения иностранному языку в музыкальном вузе. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*. 2016. № 4 (58). С. 188–190.
4. Ларина Т. А. Цель и содержание профессионально ориентированного обучения иностранному языку. *Мир науки, культуры, образования*. 2010. № 1 (20). С. 213–216.
5. Поляков О. Г. Психолого-педагогические аспекты проектирования курса английского языка для специальных целей: анализ теорий обучения. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*. 2013. № 12 (30). Ч. 2. С. 166–169.
6. Поляков О. Г. Проблемы обучения английскому языку студентов-музыкантов и хореографов в профессиональном контексте. *Вестник Тамбовского университета. Серия: Гуманитарные науки*. 1998. № 3. С. 81–85.
7. Рякина О. Р., Борисова О. М. Реализация структурно-функциональной модели формирования профессионально ориентированных иноязычных компетенций студентов музыкальных специальностей. *Мир науки, культуры, образования*. 2015. № 2 (51). С. 100–102.
8. Сидачова Н. В. Основные тенденции и ориентиры в иноязычном образовании студентов вуза. *Азимут научных исследований: педагогика и психология*. 2014. № 4. С. 113–116.
9. Юсупова И. А. Когнитивная модель формирования иноязычной коммуникативной компетенции студентов музыкальных вузов. *Вестник Красноярского государственного педагогического университета им. В. П. Астафьева*. 2016. № 8. С. 114–118.

REFERENCES

1. Borisova O. M. Psikhologo-pedagogicheskiye osobennosti formirovaniya inoyazychnoy kommunikativnoy kompetentsii budushchikh pedagogov-muzykantov v professionalnom obrazovanii [Psychological and pedagogical features of formation of foreign language communicative competence of future teachers-musicians in professional education]. *Mir nauki, kul'tury, obrazovaniya*, 2010, № 4 (23), pp. 135–139 [in Russian].
2. Belyakova N. S. Spetsifika obucheniya inostrannomu yazyku v sisteme podgotovki muzykanta-ispolnitelya [The specifics of learning a foreign language in the system of training a musician-performer]. *Obucheniye i vospitaniye: metodiki i praktika*, 2014, № 2, pp. 149–153 [in Russian].
3. Kryukova L. S. Muzyka kak sredstvo obucheniya inostrannomu yazyku v muzykalnom vuze [Music as a means of teaching a foreign language in a music university]. *Filologicheskiye nauki. Voprosy teorii i praktiki*, 2016, № 4 (58), pp. 188–190 [in Russian].
4. Larina T. A. Tsel i soderzhaniye professional'no oriyentirovannogo obucheniya inostrannomu yazyku [Purpose and content of professionally oriented foreign language teaching]. *Mir nauki, kul'tury, obrazovaniya*, 2010, № 1 (20), pp. 213–216 [in Russian].
5. Polyakov O. G. Problemy obucheniya angliyskomu yazyku studentov-muzykantov i khoreografov v professionalnom kontekste [Psychological and pedagogical aspects of designing an English language course for special purposes: analysis of learning theories]. *Vestnik Tambovskogo universiteta. Seriya: Gumanitarnyye nauki*, 1998, № 3, pp. 81–85 [in Russian].
6. Polyakov O. G. Psikhologo-pedagogicheskiye aspekty proyektirovaniya kursa angliyskogo yazyka dlya spetsialnykh tseyey: analiz teoryy obucheniya [Problems of teaching English to music students and choreographers in a professional context]. *Filologicheskiye nauki. Voprosy teorii i praktiki*, 2013, № 12 (30), part 2, pp. 166–169 [in Russian].
7. Ryakina O. R., Borisova O. M. Realizatsiya strukturno-funktsionalnoy modeli formirovaniya professional'no oriyentirovannykh inoyazychnykh kompetentsiy studentov muzykalnykh spetsialnostey [Implementation of the structural-functional model of formation of professionally oriented foreign language competencies of students of musical specialties]. *Mir nauki, kul'tury, obrazovaniya*, 2015, № 2 (51), pp. 100–102 [in Russian].
8. Sidakova N. V. Osnovnyye tendentsii i oriyentiry v inoyazychnom obrazovanii studentov vuza [The main trends and guidelines in foreign language education of university students]. *Azimut nauchnykh issledovaniy: pedagogika i psikhologiya*, 2014, № 4, pp. 113–116 [in Russian].
9. Yusupova I. A. Kognitivnaya model formirovaniya inoyazychnoy kommunikativnoy kompetentsii studentov muzykal'nykh vuzov [Cognitive model of formation of foreign language communicative competence of students of music universities]. *Vestnik Krasnoyarskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta im. V.P. Astafyeva*, 2016, № 8, pp. 114–118 [in Russian].